Türkiye'nin Enerji Profili

Küreselleşme özellikle küresel ısınma, enerji kaynaklarının tekrar gözden geçirilmesini ve ülkelerin geleceğe yönelik düşüncelerini yeniden planlamasını da beraberinde getirdi. Türkiye "Enerji Koridoru" bir ülke olarak değerlendirilirken, Türk özel sektörü enerji konusunda yapılması gereken reformları beklemekte. "Türkiye'nin Enerji Profili" başlığı altında özel sektörün içinde bulunduğu sorunları araştırdık

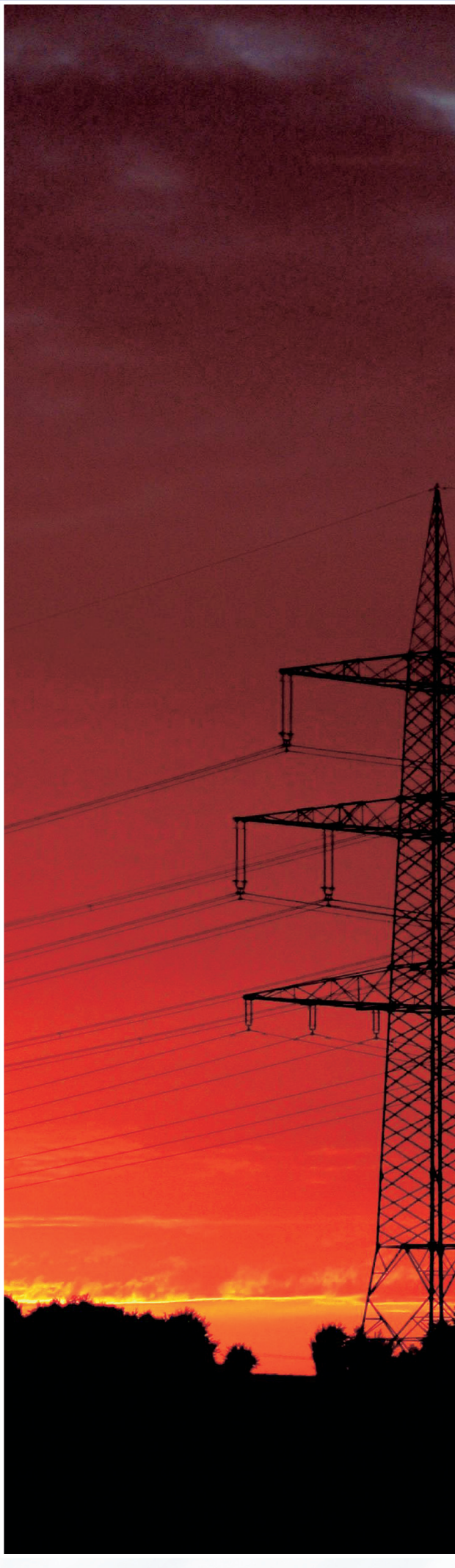
→ Hazırlayan: Gülder DEMİR

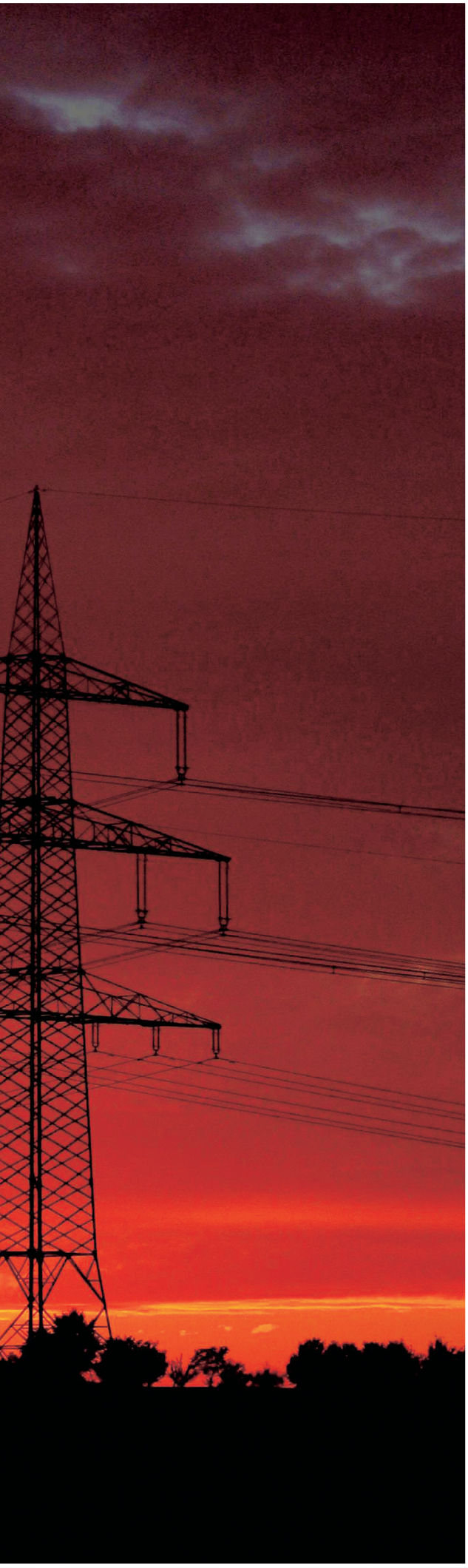
Küreselleşen dünyada yenilenebilir enerji kaynaklarının öneminin artması, sera etkili gazların kullanımına yönelik uluslararası anlaşmalar ve doğal gaz kullanımının fazlalaşması, ülkelerin enerji politikalarının değişiminde etken olmakta. Artık enerji kaynaklarının uzun süre kullanılabilir nitelikte olması öne çıktı. Bunun yanı sıra çevrenin korunması ve küresel iklim şartları gibi konular ayrı bir önem kazandı. 2050'ye kadar dünya için iki senaryo öngörülmekte; bunlardan ilki fosil yakıtlarının kullanımının artacağı ve doğalgaza olan talebin yükseleceği yönünde. İkinci senaryo ise enerji sistemlerinde devrimin kaçınılmaz olduğu öngörülerek yakıt hücresi ve hidrojen kullanımıyla bütünleşmeye dayanmakta ve hidrojen kullanımı için öncü güç bor madenleri olmakta. Türkiye'nin enerji tüketiminin yıllık yüzde 6,8 artış hızı ile 2010 yılında 171,3 milyon ton eşdeğeri petrole (TEP), 2020 yılında ise 298,4 milyon TEP ulaşması bekleniyor. Dış Ticaret Müsteşarlığının, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine dayanarak hazırladığı "Türkiye'de Enerji Üretim ve Tüketim Beklentileri" isimli rapora göre Türkiye'deki genel enerji üretimi ise 2020'ye kadarki süreçte yıllık yüzde 4,8 artışla 70,2 milyon TEP olması bekleniyor. 1999'da enerji ihtiyacının yüzde 65'ini ithalatla karşılayan ülkemizde bu oran, 2010 yılında yüzde 73, 2020 yılında ise yüzde 78'e yükselecek. Bütün bu verilerle Türkiye'nin acil çözümlemesi gereken sorunların başında enerji gelmekte.

TÜRKİYE'NİN ELEKTRİKTE ARZ/TALEP DENGESİ

Türkiye Asya ile Avrupa, Orta doğu ile Avrupa arasında yer alan coğrafyası ile Orta Doğu'nun ve Orta Asya'nın enerji kaynaklarını Avrupa'ya aktarmaya yönelik doğal bir "Enerji Koridoru" konumunda. Dünyanın petrol ve doğal gaz kaynaklarının üçte ikisi komşu olduğumuz Orta Doğu'da ve Hazar dâhil Asya'da bulunmakta.

Türkiye'nin etrafi petrol zengini ülkelerle çevrili olduğu halde enerji kaynakları zen-

Tablo 1

ENERJİ KAYNAKLARIMIZIN YETERLİLİK TABLOSU (Mtoe)

Enerji Kaynakları	Bilinen Rezerv (MTEP)	2004		2010		2020	
		Üretim	Talep	Üretim	Talep	Üretim	Talep
HAM PETROL	43,0	2,8	26,0	1,1	50,0	0,5	71,4
DOĞAL GAZ	**9,0**	**0,5**	**16,5**	**0,2**	**49,4**	**0,1**	**74,3**
KÖMÜR	1100,0	1,2	10,0	0,8	20,0	0,5	30,0
LİNYİT	**8500,0**	**20,0**	**26,1**	**-**	**26,1**	**32,4**	**32,4**
YENİLENEBİLİR ATIKLAR	20,0	6,0	-	4,4	-	3,9	-
HİDROLİK	**12,0**	**3,9**	**3,9**	**5,3**	**5,3**	**10,0**	**10,0**
JEOTERMAL	10,0	0,7	0,6	1,0	0,9	1,7	1,6
ELEKTRİK	**-**	**12,8**	**12,8**	**18,7**	**18,7**	**21,5**	**21,5**

*Kaynak: Uluslararası Enerji Ajansının yayımladığı IEA ülkelerinin Enerji politikaları (2003)

ginliği yönünden yeterli değiliz. 2005 yılında 88 milyon TEP olan toplam enerji ihtiyacımızın yüzde 70'ini ithal yoluyla karşıladık.

Türkiye'de halen, 2001 yılında çıkarılan 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu uygulanmakta. Bu kanunun uygulanmaya başlanmasıyla daha önce bir Kamu Elektrik Kuruluşu olan Türkiye Elektrik Üretimi A.Ş.'nin (TEİAŞ) tekelinde olan elektrik üretimi payı giderek azaldı bu rakam aşağıdaki Tablo-2 de görüldüğü gibi 2004'te yüzde 46,6'ya çıktı ve 2005'te yüzde 46,2'ya düştü. Yani bugün Türkiye'de elektriğin yüzde 53,8'si özel sektör tarafından üretilmekte. Yarıdan fazlası özel sektör tarafından kurulduğu halde 15-20 yıllık elektrik satış anlaşmaları ile ürettiği elektriği bir kamu toptan alış/satış durumunda olan TETAŞ'a satan Yap-İşlet-Devret veya Yap-İşlet Santralleri'ne ait.

TEİAŞ'ın yaptığı değerlendirmeye göre Türkiye bu yıl 140 milyar 360 milyon kilovat saatlik elektriğini termik santrallerden, 44 milyar 540 milyon kilovat saatlik elektriğini hidroelektrik santrallerden karşılayacak. Ancak kurak hava koşulları nedeniyle hidroelektrik santrallerinden (HES) üretilmesi planlanan enerjinin yaklaşık 8-10 milyar kilovat saatlik bölümü termik santrallere kaydırılacak.

Türkiye'nin en büyük elektrik üretimin yapılacağı termik kaynakların birincil destekçisi ise yüzde 45,4 ile doğalgaz, yüzde 18,9 ile linyit, yüzde 7,3 ile taşkömürü, yüzde 4,1 ile akaryakıt ve yüzde 0,1 ile de biyogaz atık olacak. Türkiye bu sene doğal gazdan 84 milyar kilovat saat elektrik enerjisi üretmesi hedefleniyor. Bu yıl tüketilmesi öngörülen 183 milyar 500 milyon kilovat saatlik elektriğin yüzde 39,7'si sanayi, yüzde

Tablo 2

ÜRETİM GRUPLARINA GÖRE 2004 VE 2005 YILLARI ELEKTRİK ÜRETİM TABLOSU

Elektrik Üretim Grubu	2004 Yılı Üretimi (Mwh)	2005 Yılı Üretimi (Mwh)
EÜAŞ	58,489,275	61,648,567
EÜAŞ'a bağlı ortaklıklar	**4,123,311**	**5,301,296**
Özelleştirme İdaresine Devredilen Santraller	6,189,919	6,530,980
Yap-İşlet (BOO) Santralleri	**35,979,183**	**41,614,961**
Yap-İşlet-Devret (BOT) Santralleri	14,365,508	13,768,394
Serbest Üretim Şirketleri	**3,740,494**	**10,590,187**
Otoprodüktörler + Otoprodüktör Grupları	22,596,191	17,073,510
İ.H.D. Santralleri (Özel)	**3,935,140**	**4,121,690**
Mobil Santraller	1,274,327	855,305
Toplam Elektrik Üretimi (Türkiye)	**150,693,348**	**161,504,890**
İthalat / İhracat Dengesi	+675,869	+1,172,339
Toplam Elektrik Tüketimi (Türkiye)	**150,017,479**	**160,332,551**